

הלקוח הוא עבריין – האם ישראל תבחר להילחם בתעשיית הזנות המקומית?

ורד לי 07:28 | 14.07.2014

נינה, צעירה שלודה באופן מכמיר לב מהתמכרות להירואין, גופה מוכתם בפצעי הזרקה, מובלת בפסיכיות מדי יום כשהיא מטושטשת מסמים לזירת הזנות בצפון הארץ. שני הוריה מתו בצעירותה וגבר מבוגר ניצל את מצבה ובידודה והחל לסרסר בה. ערב-ערב, בעקביות, הוא מסיע אותה ברכבו הישן, מתאם עם לקוחות המתקשרים לנייד כבר מהדרך ומעודד מהתור הארוך הנתווה עבורה המזרים כסף לכיסו. באתר אינטרנט שבו מתקיים פורום פעיל של לקוחות זנות בו הם, בין השאר, מתלוננים על תעריפים שגובות נשים מכורות העובדות ברחוב, מדווחים על קטינות ונשים בהיריון – הטרנד הכי לוהט בקרבם – ומדרגים את הנשים בזנות לפי הביצועים, אפשר למצוא לקוח זנות טיפוסים שמודע לרסיס ממצאות חייה הקשה של נינה אך בוחר להתעלם ולברר את הפרט החשוב ביותר מבחינתו: "מישהו יודע מתי נמצאת הבחורה הצעירה שאמרו שהיא באה עם 'אבא שלה'?"

סופיה, בת 33 ואם לילד, היא מה שלקוחות הזנות הישראלים מכנים עובדת ב"זנות מבחירה". היא ברחה מבעל ישראלי אליו למדינת המוצא שלה ובשובה לישראל הפכה לחסרת מעמד. "מצאתי את עצמי בלי מעמד, בלי תעודת זהות ובלי אפשרות לעבוד", סיפרה בראיון איך נשאבה למעגל הזנות ("מסע לילי בזירת הזנות בחיפה", בלוג שטח הפקר-הארץ, 13.2.2014). "בעלי גסס. החובות הצטברו. לא היה לי שקל לקנות לילד אוכל. אני זוכרת שהילד אמר לי יום אחד 'אמא, מה אני כל כך רע שאת לא קונה לי אוכל? התקשרתי לחברה שדיברה איתי על עבודה בזנות, וככה התחלתי". סופיה עובדת בדירה דיסקרטית 3-4 ימים בשבוע, או במילותיה, "כשהבטן כואבת – לא עובדת". בניגוד למיתוס שמטפחים סרסורים ולקוחות הכסף לא מספיק לה אפילו לקיום בסיסי. היא עדיין מכסה חובות, סובלת מחרפת רעב והילד ישן על מזרן הפרוש על הרצפה. כשנשאלה איך העבודה בזנות משפיעה עליה ענתה בדמעות: "אני רוצה להרוג את כולם אבל נושכת את עצמי".

פניה של תעשיית הזנות בישראל השתנו בעשור האחרון. תעשיית המין הישראלית שהתבססה בתחילת שנות האלפיים על נשים זרות שנסחרו לעבוד בזנות בישראל, מתבססת כעת על חומר אנושי מקומי: נשים ישראליות מכל קצוות החברה הסובלות מחרפת רעב (מרביתן אמהות לילדים), נפגעות ונפגעי תקיפה מינית, מכורות ומכורים לסמים, קטינות וקטינים, נוער בסיכון, טרנסג'נדריות ונוער הומוסקסואלי שנפלט מהבית לרחוב בשל זהותו המינית.

לקוחות הזנות עיוורים מבחינה מוסרית לכל זה. הם יספרו לכם שאין קטינים בענף הזנות אבל לא יסבירו איך כל פעם מחדש מתפוצצת בתקשורת ידיעה על "רשת חדשה המעסיקה נערות בנות 12 בזנות", הם ישווקו לכם שיש "זנות מבחירה" ויעצמו עיניים מול האמת הידועה לכל שהלכודים בתעשיית המין אינם נהנים מהמין – הם אזוקים כלכלית, נתונים לאלימות חמורה ושרויים במצבי דיכאון והתמכרות. הלקוחות בעירונם המוסרי יטענו שזנות היא מקצוע ככל מקצוע ואף ידרשו את מיסוד זנות. לא למענם כמובן. למען הנשים בזנות. הם רק ישכחו להזכיר שמיסוד הזנות מיטיב אך ורק עם הלקוחות – שמיסוד הזנות מאפשר ללקוחות תנאים טובים, בטוחים והיגייניים יותר לדיכוי וניצול הנשים בזנות. כמו שדיווחה מיכאלה, שורדת זנות, שעבדה בדירות דיסקרטיות ברחבי תל-אביב ("מכוני הליווי חוצים את גבול התחנה המרכזית ועוברים לבנייני מגורים בלב תל-אביב", מוסף הארץ, 20.3.2009): "יש אלימות פיזית ופחד תמידי", חשפה. "הדלת נסגרת ואת לבד עם גבר שאת לא מכירה וצריכה לשרת אותו מבחינה מינית בדיוק כמו בכל מקום אחר. האלימות מוכרת והיא תמידית – יריקות, השפלות, מכות, קללות. בזנות רחוב את יכולה להחליט כמה שעות תעבדי, במכונים ובדירות המשמרות ארוכות. אם לא תסכימי, יעיפו אותך מהמקום ויחליפו אותך באחרת. זו עבדות לכל דבר. גם מכניסים אותך לאווירה תחרותית: אחרי הלקוח ה-11 את מקבלת בונוס, ואחרי 33 'כניסות' (גברים) יש לך 'בונוס' גדול יותר. זה מכניס למתח נפשי גדול".

כשמיכאלה נשאלה על המיתוס הרווח שנהוג לחשוב שבדירות הדיסקרטיות יש שומר, מצלמות, אבטחה, מקלחון, כלומר לכאורה יותר ביטחון ותנאי היגיינה לאישה העובדת בבית בושית מאשר ברחוב, היא פרמה את המיתוס: "המקלחון נועד יותר לגבר – שהוא יוכל להתקלח ושהאשה תהיה נקייה עבורו", הסבירה. "השומר ומצלמת האבטחה נועדו להגן על המקום מהמשטרה ולסנן לקוחות בעייתיים מיוחד שלא ישלמו. מיטה יכולה להיות נוחה לגבר – ככה הוא יכול להוציא לך את הנשמה. במכון ובדירה יש לו את כל הנוחיות שבעולם, בעוד שברחוב או באוטו זה אקט מהיר יותר כי אין תנאים. תראי, ברחוב זה מסוכן וזה מפחיד. את עומדת לגמרי לבד, כל הכסף עלייך – אפשר לשדוד אותך, לחתוך אותך, במיוחד באזורים של התחנה המרכזית הישנה. מצד שני גם במכונים ובדירות היו מקרים ששיספו בחורה בחדר. הבן-אדם ממש חתך אותה, השאיר בחורה מדממת ויצא בטבעיות מהמכון. התופעה הכי נפוצה היא שגבר מגיע למכון ופתאום הוא מוריד קונדום, מסובב את הבחורה ועושה מין אנאלי למרות שהיא מסרבת, מתנגדת ואפילו מדממת".

מומלץ להפנות את המבט למדינות שמודל המיסוד פועל בהן. בהולנד ובגרמניה הזנות ממוסדת ומתרבות ההוכחות בקרב הממשלה והתקשורת לניצול, לסחר בנשים, ולתת-תנאים בבתי הבושת החוקיים. איך לומר במלים פשוטות: בהולנד ובגרמניה גילו שהעולם התחתון, המפעיל את תעשיית הזנות – הוא לא מעסיק נאור. מיסוד הזנות רק הגביר בגרמניה ובהולנד את תופעת הסחר בנשים והחמיר את מצבם של עובדי הזנות. הולנד שהניפה את דגל המיסוד נלחמת כיום בתופעה ההולכת ומחריפה של סחר בנשים, סחר בסמים ובהתעצמות ארגוני הפשיעה בשטחה. כוונת המיסוד שנועדה אולי לשפר את מצבם של עובדי המין מתבררת כיום כמשרתת ומשפרת רק את מצבם של בעלי בתי הבושת, הסרסורים, הסוחרים והלקוחות המשלמים על מין.

לקוחות הזנות הם החלק הנסתר מן העין בשרשרת הסחר והזנות. לקוחות הזנות ממשיכים לקנות גוף אדם גם כשהם מודעים להרסניות שבתופעת הזנות, בניצול, באלימות ובנזק שהם מסבים לקורבנות הזנות.

לא הרבה ידוע על לקוח הזנות. כמו שציינה ד"ר נעמי לבנקרון במאמרה "הלקוח הישראלי" (מופיע בספר "בשר ודמים: זנות, סחר בנשים ופורנוגרפיה בישראל", הוצאת פרדס). "במשך שנים ארוכות היו אלה רק הנשים שעמדו תחת אור הפנס, כאשר נבחנה שאלת הזנות. חקרו את מוצאן, משפחתן, נטיותיהן, התמכרותן לסמים, מצבן הנפשי, החברתי והכלכלי. הביקוש כמעט ואינו נחקר". באפלה המוסרית הזאת נקשרו הרבה מיתוסים שגויים לדמותו של לקוח הזנות. אך אט אט "הפנס" מתחיל להיות מופנה גם אל הלקוח.

במארס 2012 חשפה קאז'ה וואלברג, הבלשית הארצית ללוחמה בסחר בנשים בשוודיה במהלך נאומה מחקר אקדמי השופך אור על דמות לקוח הזנות: "רוב הגברים שצורכים מין מחזיקים בקשר זוגי קבוע – נשואים או מוכרים בציבור, ואבות לילדים", הסירה את המסך מעל השחקן המרכזי בתעשיית הזנות. "הם מייצגים את כל הגילים, ואולם הרוב הם בטווח של 25 – 55. הם באים מכל השכבות הסוציו-אקונומיות והרקעים האתניים. גברים שניהלו אורח חיים, בהווה או בעבר, של ריבוי פרטנרים מיניים, הם הלקוחות השכיחים יותר – מה שמנפץ את המיתוס לפיו לקוח-הזנות הוא גבר בודד, לא אטרקטיבי פיזית, ללא אפשרויות אחרות לסיפוק מיני אלא ברכישת נשים או גברים לצרכי זנות".

הלקוח של תעשיית המין הוא שהופך אותה למשגשגת. לא פעם הוא פוגע בלכודים בעולם הזנות יותר מהסרסורים ומהסוחרים. כספו מזין את גלגלי התעשייה והוא המעצב והמשפיע על שוק תעשיית המין ועל מאפייני קורבנות הזנות, לרבות גילם הצעיר. למרות חשיבותו בזירת הזנות, הוא חומק בישראל מאחריות משפטית.

עובדת זנות בפתח מכון ליווי, תחנה מרכזית תל-אביב. צילום: ניר כפרי

היום תדון ועדת שרים לענייני חקיקה בהצעת החוק האמיצה שיזמה ח"כ זהבה גלאון (מרצ) בכנסת ה-17, המטילה עונש על המשתמש בשירותי זנות ("הצעת חוק איסור זנות וטיפול בקהילה"). הצעת החוק מבקשת להילחם בהתרחבות תופעת הזנות בישראל באמצעות הטלת האחריות הפלילית על הלקוח, שייחשב כעבריון ויהיה צפוי לעונש מאסר של עד שישה חודשים. החקיקה הינה חינוכית-שיקומית ומטרתה לא למלא את בתי הכלא בלקוחות זנות אלא להעביר מסר של הרתעה והסברה לציבור שזנות היא אלימות כלפי נשים ואוכלוסיות מוחלשות. החוק מעביר מסר הומאני שאין ללכודים בגיהנום הזנות בחירה אמיתית, אבל ללקוח הזנות יש אפשרות לבחור לא להיות עבריון, ולחברה הישראלית יש אפשרות לבחור להיות מוסרית ולהוקיע קנייה של גוף אדם השרוי במצוקה.

החוק מציע ללקוחות שיעצרו בפעם הראשונה תוכנית הדרכה שתכלול תכנים מגוונים ביניהם גם הרצאות של נשים שורדות זנות. לא יוגש כתב אישום בגין צריכת שירותי מין בתשלום נגד אלה שיסיימו את התכנית במלואה ויעמדו בדרישותיה. לקוחות כרוניים שיעצרו פעם אחר פעם יהיו צפויים למאסר של עד חצי שנה. הצעת החוק התקדימית מתבססת על המודל השוודי המושך בשנים האחרונות תשומת לב עולמית.

ב-1 בינואר 1999 נכנס לתוקפו בשוודיה חוק מהפכני המשיח עונש מאסר על הקונה שירותי מין. החוק חל על כל הסוגים של שירותי המין, בין שהם מושגים בבתי-בושת, מועדונים או בכל מקום אחר. החוק השוודי לא מגלגל את הקלון על הלכודים במעגל הזנות אלא מעבירו אל הלקוח, שנתפש כעבריון והוא החשוף לענישה ולביקורת חברתית. החוק השוודי קובע למעשה כי אין טעם לדון ב"הסכמה" מתוך הבנה כי הסכמתן/ם של הלכודים במעגל הזנות היא אילוץ של נסיבות חיים והעיקר הוא הכרה בנזק שגורמת הזנות ומניעתו. החוק המפליל לקוחות משקף את התפישה השוודית שזנות היא אקט של אלימות.

מאז כניסת החוק לתוקפו בשוודיה הצטמצם מספר הנשים העובדות בזנות בשני שלישים. החוק אף בולם בהצלחה את כניסתן של נשים חדשות לעיסוק בזנות. החקיקה צמצמה את מספר צרכני הזנות – מ-13.6% ב-2006 ל-7.8% ב-2008. מאז כניסת החוק לתוקפו המשטרה ורשויות הרווחה בשוודיה לא מדווחים על עלייה בשיעור האלימות כלפי אנשים בזנות. בנוסף, תמיכת הציבור בחוק עולה משנה לשנה. המודל השוודי מיושם כיום גם באיסלנד ובנורווגיה, ובאחרונה גם צרפת אישרה את החוק נגד צרכני הזנות.

החוק להפללת לקוחות עבר בקריאה טרומית בכנסת ה-18 בפברואר 2012. כעת הוא מובא מחדש למשכן הכנסת. יש לקוות כי גם היום תזכה הצעת החוק לתמיכת ועדת השרים לענייני חקיקה ושהממשלה הנוכחית תגלה אחריות מוסרית וחברתית ותבחר בהצטרפותה של ישראל למגמה המובילה כעת בעולם – אימוץ החקיקה השוודית.

המציאות הגיהנומית של תופעת הזנות בישראל מחייבת לתמוך בשינוי היחס הסובלני שמפגינה המערכת המשפטית כלפי גברים הצורכים שירותי מין. החוק האוסר על צריכת זנות פוגע בביקוש ובכך הוא עשוי לחולל שינוי אמיתי בתעשיית הזנות המקומית. השיקום היעיל ביותר שיכולה המדינה להציע כיום הוא בדמות חקיקה האוסרת על צריכת זנות ועשויה לבלום את כניסתם של קורבנות חדשים למעגל הזנות. רכישת מין היא פשע נגד האנושיות של האדם הנרכש, נגד השוויון שלו ונגד המוסר החברתי, פשע שמסב נזק ותורם לדיכוי החלש בחברה. הגיעה העת לחשוף את הלקוח לסנקציות ולביקורת ציבורית ולהטיל עליו את הקלון החברתי ולומר בגלוי – הלקוח הוא עבריון.